

Redd Barnas innspill til hvitvaskingslovutvalgets andre delutredning NOU 2016:27. Ny lovgivning om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering II

Redd Barna jobber for at alle verdens barn skal få sine rettigheter innfridd. Vi støtter for eksempel helseprogrammer i Etiopia, utdanningsprosjekter i Nepal og jobber for at barn beskyttes i Sør-Sudan. Dette gjør vi fordi myndighetene i disse, og svært mange andre land, ikke evner eller har de nødvendige økonomiske ressursene som kreves for å gjøre det selv. Det er myndighetenes ansvar å innfri alle barns rettigheter, men i FNs barnekonvensjon artikkel 4 står det: *«Når det gjelder økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter, skal partene treffe slike tiltak i størst mulig utstrekning innenfor de ressurser de har til rådighet, om nødvendig innenfor rammen av internasjonalt samarbeid.»*

Dette betyr at det internasjonale samfunnet, inkludert Norge, også har et ansvar for at tilstrekkelige økonomiske ressurser mobiliseres og brukes på barns rettigheter i andre land. Bistand er viktig, men på langt nær nok. Skal vi komme i mål med FNs bærekraftsmål innen 2030, utrydde fattigdom og skape utvikling må den ulovlige kapitalflukten stanses og landenes skatteinntekter økes. For å få til dette må hemmelighold i den internasjonale finansarkitekturen ta slutt. Panama Papers og andre lignende lekkasjer har vist oss hvordan eiere – det vil si virkelige mennesker av kjøtt og blod – kan gjemme seg bak hemmelige selskaper i skatteparadis for å flytte penger over landegrenser, penger som for eksempel kan komme fra skatteunndragelse, korrupsjon, hvitvasking, våpen- eller menneskehandel. Personer som vil skjule sin tilknytning til en slik forbrytelse vil som oftest gjøre dette gjennom kompliserte konsernstrukturer, skatteparadisselskaper og stråmenn.

Å innføre et *åpent* tilgjengelig register over egentlig eiere av multinasjonale selskaper er et av de mest effektive tiltakene for å stoppe slik praksis. Vi er derfor skuffet over at Hvitvaskingsutvalgets lovforslag om register over reelle rettighetshavere tar til orde for et lukket register hvor tilgangen skal være formålsstyrt, altså at innsynet må være begrunnet i en såkalt «legitim interesse». En slik begrensning vil ikke bare skape et unødvendig byråkratisk hinder, men også være kostnadskrevende å administrere. Heller ikke datatilsynet mener at det er behov for å beskytte opplysninger om hvem som eier selskap, og vi mener derfor at det er få, om noen, grunner til å ikke innføre et offentlig tilgjengelig register. Med en innsynsbegrensning vil allmenheten, herunder journalister og det sivile samfunn, ha svært liten reell mulighet til å dra nytte av opplysningene. For aktører i et utviklingsland vil det være så å si umulig.

Vi syns også det er beklagelig at lovutvalget foreslår å holde børsregistrerte selskap utenfor. Dette begrunnes med at slike selskap allerede har opplysningsplikt. Men, som Tax Justice Network skriver i sitt høringsinnspill har Oslo Børs kun frivillige retningslinjer, og kun ti av de tjue største selskapene på børsen opplyser om sine eiere i dag. I disse eierlistene finner man heller ikke de egentlige eierne – altså fysiske personer, men snarere står oppføringene ofte med navn på selskap i utlandet hvor eierskapet ikke lar seg spore. At utvalget heller ikke har valgt å gjøre noe med forvalterordningen, en ordning som tillater at utenlandske aksjeeiere kjøper aksjer gjennom forvalterkontoer, altså at eierne forblir anonyme, er uforståelig. Ordningen er tidligere kritisert av Financial Action Task Force (FATF) og Stortinget har i sitt vedtak fra 5. juni 2015 presisert at *«Innsynet og åpenheten i forvalterkontoer bør være mest mulig lik den som nå skal etableres for norske aksjonærer i det nye registeret.»*

Det er positivt at utvalget foreslår at registeret skal favne bredt, altså at ikke bare selskap, men også trustar, og ikke bare aksjonærer men også andre fysiske personer, som styremedlemmer, nær familie, selskapsledelse etc. også skal inkluderes i registeret. Likevel er det uheldig at det samtidig foreslås at det skal settes en svært høy terskelverdi for når aksjonæren skal registreres: kun aksjonærer med 25% eierskap. Dette er langt høyere enn hva for eksempel EU og Danmark har foreslått. I tråd med Tax Justice Networks innspill foreslår vi heller at registeret legger seg på samme linje som det allerede eksisterende aksjonærregisteret som ikke har noen øvre grense. Å ha to standarder er meningsløst.

I Norge er vi avhengige av at andre land får på plass gode eierskapsregistre. Men vårt primæransvar er å rydde opp på hjemmebane. Hvordan norske myndigheter velger å implementere sitt egentlige eier-register er selve lakmustesten på om problemstillingene Panama Papers avdekket tas på alvor. Det er også en lakmustest på om norsk utenriks- og utviklingspolitikk er samstemt. All den tid vi ønsker å bidra til lands utvikling gjennom bistand og diplomati, men samtidig unnlater å innføre tiltak her hjemme som kan bidra positivt på disse landenes evne til å mobilisere sin egen utviklingsfinansiering, er ikke Norges politikk samstemt.

Med vennlig hilsen

Gunvor Knag Fylkesnes
Leder, Politikk og Samfunn
Redd Barna